

שבע ברכות ג'

R' Mordechai Torczyner – torczyner@torontotorah.com

כמה פנים חדשות צריכים?

א. רמב"ם הלכות ברכות פרק ב הלכה י
...אם היו האוכלין אחרים שלא שמעו ברכת נישואין בשעת נישואין, מברכין בשבילם אחר ברכת מזון שבע ברכות כדרך שמברכין בשעת נישואין, והוא שיהיו עשרה. וחתנים מן המנין.

ב. שולחן ערוך אבן העזר הלכות קידושין סימן סב סעיף ז

אם היו האוכלים אחרים, שלא שמעו ברכת נישואין בשעת נישואין, מברכין בשבילם אחר ברכת המזון ז' ברכות, כדרך שמברכין בשעת נישואין, והוא שיהיו י', וחתן מן המנין. וי"א שאפילו היו בשעת החופה ושמעו הברכות, אם לא אכלו שם עד עתה, מקרי פנים חדשות ומברכים בשבילם ז' ברכות אחר ברכת המזון, וכן פשט המנהג.

ג. שו"ת רב פעלים חלק ד - אבן העזר סימן ו

וי"א דסגי לפנים חדשות באדם אחד ופה עירנו בגדאד המנהג פשוט להקפיד שיהיו שנים ולא סגי להו בחד וכל אלו הם דברים פשוטים

ד. שדי חמד חלק ה' ברכות ג:יא

ה. שו"ת יביע אומר חלק ג - אבן העזר סימן יא:ה

אנן בדידן פה באה"ק דהרמב"ם ז"ל נחשב למרא דאתרא יש לנו לחוש להצריך שני אנשים לפנים חדשות כד' הרמב"ם והר"א בנו.

האם ה"פנים חדשות" צריכים לאכול?

ו. ר"ן על הרי"ף מסכת כתובות דף ב עמוד ב

והוא שבאו. אל המשתה:

פנים חדשות. בכל יום שלא היו שם אתמול והרמב"ן כתב דכל שבא פנים חדשות ועומד שם אף על פי שאינו אוכל שם מברכין שבע ברכות... וכתבו בשם ר"ת ז"ל דהאי פנים חדשות היינו ששמחים עליו בני החופה:

ז. רמ"א אבן העזר הלכות קידושין סימן סב סעיף ז

וי"א דאם היו שם פנים חדשות, אף על פי שאין אוכלין שם, מברך בשבילם

ח. ערוך השולחן אבן העזר סימן סב סעיף כז

ונ"ל דדיעה זו נתייסדה ע"ד מס' סופרים שהבאנו דכל שיש פנים חדשות ביום זה שלא היו אתמול נחשבת כשמחה חדשה וצריכין לברך שבע ברכות וכיון דיום זה הוה שמחה חדשה שלא היה אתמול ממילא דכל היום וכל הלילה הקודמת ראוי לברך ז' ברכות דהא יום זה הוה שמחה חדשה ולכן בכל הסעודות מכלליות היום הזה מברכין ז' ברכות **הואיל שיש ביום הזה שמחה יתירה מפני הפנים החדשות אף שאין אוכלין שם** דלדיעה זו אין השמחה תלויה בסעודה אלא באנשים ורק מנהגינו שלא לומר ז' ברכות בלא סעודה אבל השמחה אינו תלוי בזה כדעת המס' סופרים ואפילו לדיעה זו אין מברכין כל היום וכל הלילה **אא"כ הפנים חדשות עמדו שם כל שעת הברכות** כיון דעיקר השמחה בשבילם

ט. חלקת מחוקק סימן סב ס"ק יא

אף ע"פ שאין אוכלין שם - רק שעומד שם בשעת הברכה ומ"מ נראה שצריך שיהיו בני החופה שמחים על ביאתו שם ואף שלא הרבו בשבילם מ"מ ראוי להרבות בשבילם וכמו שאכתוב אחר זה:

י. פתחי תשובה אבן העזר סימן סב ס"ק ח

עיינן בס' זכור לאברהם שכ' יש לעיין אי בעינן הני עשרה שיאכלו כולם או שיצטרפו לפחות לזימון כדין זימון בבהמ"ז [כלו', בחשבון שאפשר לצרף אלה שלא אכלו לזימון בדרך כלל], או דילמא דוקא בהמ"ז בעינן צירוף דאל"כ איך יוציאו שקר מפיהם לומר "ברוך שאכלנו כו"מ משא"כ ברכת חתנים? י"ל דכל שהם באותו בית שפיר יוכלו לברך ב"ח. והביא בשם חכם אחד שדעתו נוטה דלא בעינן שיאכלו כל העשרה אבל רוב מיהא בעינן ע"ש:

יא. פתחי תשובה אבן העזר סימן סב ס"ק יד

ועי' בס' זכור לאברהם שכ'... וכ' עוד אם התחילו ברכת חתנים בי' ויצאו מקצתן וכן אם התחילו בפנים חדשות והלכו, גומרין. ע"ש:

יב. שולחן ערוך אבן העזר הלכות קידושין סימן סב סעיף ח

ועכשיו נהגו במדינות אלו לברך ז' ברכות בסעודה ג', ואפשר משום דרגילים לבא פנים חדשות; וי"א מטעם דרגילין לדרוש, והדרשה הוי כפנים חדשות.

פנים חדשות שאכלו קצת בחתונה

יג. מנחה לחיים טו:ט (ר' חיים קנייבסקי)

שאלה: מי שהגיע לחתונה לאחר החופה, אכל מעט מיני תרגימא והלך. האם בסעודת ז' ברכות בימים הבאים חשיב פנים חדשות. או כיון שטעם דבר-מה בחתונה פקע מיניה דין פנים חדשות.

תשובה:

כמדומה שאין דין פנים חדשות.

יד. באר משה ב:קיט

מה שנהנה מהמשתה שעושיין לפני החתן וכלה לפני החופה אין זה כלום, ושפיר חשוב כפנים חדשות לענין ז' ברכות.

השפעת פנים חדשות אחרי אותה סעודה

טו. ר"ן על הרי"ף מסכת כתובות דף ב עמוד ב

וכתבו עוד בתוס' שאם באו פנים חדשות בלילה מברכין עליו לילה ויום והוא שעמד שם בכל שעת ברכה

טז. רמ"א אבן העזר הלכות קידושין סימן סב סעיף ז

וי"א דאם היו שם פנים חדשות, אף על פי שאין אוכלין שם, מברך בשבילם לילה ויום (הר"ן פ"ק דכתובות).

יז. חלקת מחוקק סימן סב ס"ק יב

לילה ויום - דהיום נמשך אחר הלילה וכל היום נקר' עדיין פנים חדשות. אבל מדברי הרא"ש לא משמע כן שכתב יומא קמא י"א סעודה קמיית', משמע מיד בו ביום בסעודה שנייה לא מקרי פני' חדשו', ולכל סעודה צריך פנים חדשות:

יח. בית שמואל סימן סב ס"ק ט

לילה ויום - כבר כתבתי רוב פוסקים חולקים ע"ז לכן כתבו הפוסקים טעם מברכים בלילה שבת ובשחרית ואי היו ס"ל כפוסקים דמברכים בשביל פ"ח לילה ויום לא קשיא מידי דהא שבת הוא פ"ח. ולדעת רמ"א שהביא כאן דעת פוסקים אלו ובסמוך כתב טעם הא דמברכים בסעודה שלישית משום הדרשה הוי כפ"ח צ"ל מ"ש כאן "מברכים לילה ויום" היינו סעודה א' ביום וסעודה א' בלילה ולא יותר, מש"ה צריך ליתן טעם הא דמברכים בסעודה שלישית.

מי צריך להיות בשמחה?

יט. ר"ן על הרי"ף מסכת כתובות דף ב עמוד ב

וכתבו בשם ר"ת ז"ל דהאי פנים חדשות היינו ששמחים עליו בני החופה:

כ. מרדכי מסכת כתובות פרק בתולה נשאת רמז קלג

והוא שבאו פנים חדשות אומר ר"ת פנים חדשות קרוי אדם חשוב שהוא כבוד החתן ודרך להרבות בשבילו אבל איניש אחרינא לא

עני ומלצר

כא. מנחה לחיים א:יד, על מעשה בחזון איש

הוה עובדא שנכח רבנו בשמחת ז' ברכות, והיה חסר פנים חדשות כדי לברך ז' ברכות. לפתע נכנס עני ואביון. אמר רבנו: "לפנים חדשות צריך לברר במטבח..." [אם מרבים הסעודה בשבילו.]

כב. מנחה לחיים טו:רג (ר' חיים קנייבסקי)

שאלה: מובא בשם מרנא החזון איש דפנים חדשות צריך שירבו בשבילו בסעודה, וצריך לברר על זה במטבח. ע"כ. אמנם לכאורה יש לומר דזה דוקא שבא העני במקרה, אבל אם קראו לעני במיוחד כדי לזכותו במצוה ראיתי למי שכתב דיש לברך ז' ברכות, וחזק דבריו מדברי הרמב"ם (סוף פרק ב דמגילה) שעיקר מצות שמחה לשמח אנשים האומללים, אם כן בעלי השמחה נהנים מזה שיש להם אורח עני והוי שמחה לחתן וכלה ושפיר יכול לברך, ובפרט שעל ידי זה יחפשו עני לכל ז' ברכות וישמחו לב האומללים, וגם העני יברך החתן והכלה בכל לבו, וזה בעצמו שמחת החתן והכלה. ע"כ. האם יש לסמוך על זה להלכה. תשובה: אם שמחים.

כג. נטעי גבריאל נישואין ב פז:ז

עני שמאכילים אותו בתורת צדקה, י"א דנחשב כפנים חדשות הואיל ושמחים עמו מחמת קיום מצות צדקה, וי"א דכיון שלא בא לשם שמחת חתן וכלה לא מהני, אכן אם קרא במיוחד עני כדי לזכותו במצוה יש לברך.

כד. תשובות והנהגות ד:רפז:ה

ונלע"ד שסומכין על הרמ"א אהע"ז (ס"ב סעיף ה) שבסעודה שלישית אין פנים חדשות ומ"מ מברכים שבע ברכות, והטעם שדורשים דרשה ושמחים בו ומועיל כפנים חדשות, וכ"ש אצלנו אם הדרשה היא בשבח ההתן וכלה ושמחים בכך מועיל כפנים חדשות, ולכן מקילין בצירוף אנשים חדשים ואפילו ארחי ופרחי, ומצינו טעם למנהג להקל בס"ד. והדורשים לא יאריכו כדרוש בעלמא, אלא יהיה עיקר דבריהם בשבח החתן והכלה ומשפחתם!

כה. מנחה לחיים ד:כד (ר' שלמה זלמן אוירבך)

האוכל באקראי בעלמא במקום שחתן וכלה מסובין שם, ואין כוונתו כלל לכבודם [כגון מלצר בימנו וכדומה], אינו מתחייב בז' ברכות.